

milieudefensie

anders kijken, anders kiezen

De dagvaarding van de klimaatzaak tegen Shell samengevat

Op 5 april 2019 ontving Shell een dagvaarding, omdat het medeverantwoordelijk is voor gevaarlijke klimaatverandering. Milieudefensie, 17.379 mede-eisers en 6 andere organisaties (Action Aid NL, Both ENDS, Fossilvrij, Greenpeace NL, Jongeren Milieu Actief en de Waddenvereniging) eisen dat Shell meewerkt aan de wereldwijde klimaatdoelen om opwarming van de aarde tot 1,5 graden te beperken. Hier lees je een korte samenvatting van onze argumenten, onze bewijzen en onze eisen. In de dagvaarding beargumenteert advocaat Roger Cox namens de eisers (afgekort Milieudefensie c.s.) dat Shell de klimaatdoelen van het Parijs Akkoord in gevaar brengt. Hiermee schendt Shell zijn juridische zorgplicht en brengt het bedrijf mensenrechten en levens in gevaar. Shell handelt daarmee onrechtmatig.

De rechter in Den Haag mag beslissen

Het klimaatbeleid dat geldt voor het Shell concern wereldwijd wordt op het hoofdkantoor in Den Haag gemaakt. Daarom mag de rechtbank in Den Haag oordelen over de gevolgen van Shells handelen.

Meer dan anderhalve graden opwarming is gevaarlijk

Sinds het begin van de industriële revolutie is, met name door de verbranding van fossiele brandstoffen, de concentratie van broeikasgassen, zoals CO₂, in de atmosfeer sterk gestegen. Dit veroorzaakt klimaatverandering. De aarde is inmiddels al met circa 1°C opgewarmd. De gevolgen daarvan zijn nu al overal op de wereld merkbaar.

Wereldleiders hebben in het Parijs Akkoord uit 2015 afgesproken om de wereldwijde opwarming tot ruim onder de 2°C en liever nog onder 1,5°C te beperken, om catastrofale en onomkeerbare klimaatverandering te voorkomen. Het VN-klimaatpanel (IPCC) luidt al jaren de noodklok en heeft in 2018 nog eens, in een rapport, benadrukt dat het risico op onomkeerbare veranderingen in het klimaat voorbij de 1,5°C opwarming snel toeneemt. Elke fractie opwarming die voorkomen kan worden is daarom van levensbelang.

Redenen tot zorg

Het VN Klimaatpanel benoemt een aantal belangrijke redenen tot zorg die de leefbaarheid van de aarde bedreigen:

- Zowel natuurlijke eco- als culturele systemen zullen zich sterk moeten aanpassen aan het veranderende klimaat. Veel belangrijke systemen zijn daar niet toe in staat en zullen verdwijnen. Alle mensen, maar ook dieren en planten, zijn afhankelijk van deze systemen voor bijvoorbeeld voedsel en schoon water.
- Het heviger worden van extreem weer, waarbij de frequentie toeneemt maar ook de intensiteit. Zo zal droogte-, hitte- en wateroverlast vaker voorkomen en is de verwachting dat bijvoorbeeld orkanen sterker worden.

milieudefensie

anders kijken, anders kiezen

- De mondiale verdeling van de impact is niet gelijk. Met name de nu al zwakkere en gemarginaliseerde bevolkingsgroepen en landen zullen in eerste instantie harder getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering.
- De verdere opwarming van de aarde kan processen veroorzaken die de problemen nog groter maken. Het belangrijkste voorbeeld zijn de kantelpunten. Dat zijn (abrupte) veranderingen in het klimaatsysteem die in de meeste gevallen onomkeerbaar zijn. Een voorbeeld daarvan is de permanent bevroren bodem van Siberië. Als die ontdooit dan komen er broeikasgassen uit de bodem vrij. Dat zorgt weer voor extra opwarming met alle gevolgen van dien. De kans op deze kantelpunten is ook al bij 1,5°C tot 2°C opwarming aanwezig.

Klimaatverandering in Nederland

In Nederland zullen de gevolgen van klimaatverandering verder toenemen. Waterproblematiek gaat richting beide uitersten, wateroverlast en watertekort op verschillende momenten en plekken. Daarnaast zal hittestress een groter probleem worden in de zomer en worden de winters gemiddeld milder.

Ook zeespiegelstijging vormt een groot gevaar voor Nederland. Afhankelijk van de temperatuurstijging en de eventuele kantelpunten, kan de zeespiegel op termijn van centimeters tot vele meters hoger worden. Hier zijn de huidige infrastructuur en kustbescherming van Nederland niet tegen bestand.

Shell veroorzaakt klimaatschade

Historisch gezien is Shell verantwoordelijk voor 1,8% van alle door de mens uitgestoten CO₂. Een aanzienlijk groot deel van de broeikasgassen die sinds eind jaren 80 zijn uitgestoten, zijn terug te verhalen op slechts 25 bedrijven, waaronder Shell. Vandaag de dag zijn Shells activiteiten en producten ieder jaar verantwoordelijk voor ongeveer 1% in de wereldwijde uitstoot.

Vanwege de grote rol die Shell speelt in het veroorzaken van klimaatverandering, heeft Shell een maatschappelijke zorgplicht om klimaatactie te ondernemen. Door jaarlijks tientallen miljarden te blijven investeren in meer olie en gas en door de uitstoot niet te terug te dringen, brengt Shell de internationale klimaatdoelen, en daarmee de inwoners van Nederland in gevaar.

Shell is verantwoordelijk voor gevaar

Een groot gevaar veroorzaken terwijl er maatregelen genomen kunnen worden om dat gevaar te voorkomen, mag volgens de Nederlandse wet niet. Dat wordt onrechtmatige gevaarstelling genoemd (artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek). In de Urgenda-zaak is de Nederlandse staat met deze rechtsnorm schuldig bevonden van het in gevaar brengen van de Nederlandse burgers omdat er niet voldoende werd gedaan aan het terugbrengen van de Nederlandse CO₂-uitstoot. Deze uitstoot is 0,5% en dus veel lager dan de CO₂-uitstoot van Shell.

Er zijn bepaalde criteria waaraan moet worden voldaan voor onrechtmatige gevaarzetting. Het gevaar zelf moet groot genoeg zijn, zoals in de vorige alinea's is laten zien. Maar Shell moet ook voldoende op de hoogte zijn van het probleem en er moeten alternatieven zijn. Hieronder wordt verder toegelicht dat Shell aan de criteria voldoet.

Shell wist het

Uit interne en externe documenten blijkt dat Shell al tenminste sinds de jaren '50 wist van klimaatverandering en op zijn laatst in 1986 op de hoogte was van de grootschalige en ernstige gevolgen ervan. Het bedrijf waarschuwde zelfs voor veranderingen die zo ingrijpend zouden zijn dat delen van de wereld onbewoonbaar zouden worden en riep op tot actie in rapporten en een documentaire.

Daarnaast had Shell een duidelijk beeld van zijn eigen aandeel aan klimaatverandering. Uit diezelfde publicaties blijkt ook dat Shell zich goed bewust was van de maatregelen die nodig zijn om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen.

Shell doet onvoldoende

Ondanks zijn kennis, heeft Shell geen serieuze stappen gezet om het eigen aandeel aan klimaatverandering zo klein mogelijk te maken. Shell sloeg zelfs een weg in die op ramkoers ligt met de mondiale klimaatdoelen en de energietransitie moeilijker maakt. Hoewel Shell eind jaren '90 een duurzamere weg in leek te slaan liet het bedrijf deze koers volledig vallen rond 2007. Vanaf dat moment richtte Shell zich onder andere op een van de meest vervuilende fossiele brandstoffen, teerzand en schaliegas. Daarnaast, investeerde het bedrijf in PR-campagnes die het publiek misleidde over de werkelijke intenties van Shell. Achter de schermen lobbyde het bedrijf tegen ambitieuze klimaatactie en -beleid.

Ook vandaag de dag blijft Shell flink investeren in nieuwe fossiele brandstofprojecten. In 2014 gaf het bestuur aan dat de Parijs-doelen waarschijnlijk niet gehaald gaan worden en Shell dus niet hoeft te veranderen. In 2018 kondigde het bedrijf aan nog meer te gaan investeren in schaliegas en in 2019 verzekerde de CEO van Shell, Ben van Beurden dat Shell zijn kernactiviteiten olie en gas zijn, dat zal in de nabije toekomst zo blijven: "Shell's core business is, and will be for the foreseeable future, very much in oil and gas".

Shell kan nog handelen

Het IPCC concludeerde in 2018 dat het nog mogelijk is om onder 1,5°C opwarming te blijven. Hiervoor is per direct grootschalige actie nodig om de uitstoot van CO₂ terug te brengen. Dit vraagt om veranderingen op alle niveaus van de samenleving en bij alle sectoren en vooral in de energiesector. De energietransitie naar hernieuwbare energie moet versnellen en het gebruik van fossiele brandstoffen zal drastisch moeten worden teruggebracht.

De kosten en schade van klimaatverandering zullen zo groot zijn, dat het tegen elk rechtsgevoel in gaat om de korte termijn bedrijfswinsten boven bescherming tegen de wereldwijde schade te verkiezen. Bovendien is het voor Shell mogelijk om te veranderen. In de jaren '80 was het Shell zelf die kansen zag

voor de sector om zijn verantwoordelijkheid te nemen tegen klimaatverandering. Een voorbeeld van hoe het ook kan: In 2017 kondigde het Deense energiebedrijf Danish Oil and Natural Gas (DONG) aan dat het van fossiel zou transformeren naar een bedrijf voor hernieuwbare energie, met de nieuwe naam Ørsted. Met succes, het bedrijf groeit snel en de uitstoot van het bedrijf neemt snel af, met als doel 96% afname in 2035.

Shell schendt mensenrechten

Volgens de VN-mensenrechtenraad vormt klimaatverandering een groot gevaar voor de mensenrechten, waaronder het recht op leven, gezondheid en basisbehoeften. Volgens Milieudefensie is de onrechtmatige gevaarstelling van Shell dus ook een bedreiging voor de mensenrechten. Het gerechtshof Den Haag oordeelde in de Urgenda zaak dat onvoldoende actie tegen klimaatverandering inderdaad in strijd is met het Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM). Ook bedrijven dienen mensenrechten te respecteren. Dit betekent dat Shell aangesproken kan worden op het schenden van de mensenrechten.

Shell heeft zich vrijwillig aangesloten bij internationale verdragen waarin bedrijven verklaren zich aan de mensenrechten te houden (o.a. de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OE-SO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen). Op de website van Shell staat dat het bedrijf zich committeert aan het respecteren van de mensenrechten. Met het huidige beleid komt Shell die belofte niet na.

Dit moet er gebeuren

Het IPCC heeft verduidelijkt dat de mondiale CO₂-uitstoot moet worden teruggebracht met 45% in 2030 en tot netto nul in 2050, ten opzichte van 2010. Hiermee is de kans om onder 1,5°C opwarming te blijven 50%. Dit scenario geeft ook een kans van 85% om onder 2°C te blijven. Milieudefensie gaat uit van dit IPCC-scenario omdat deze het risico op een tussentijdse overschrijding van 1,5°C beperkt en zo ook de afhankelijkheid van negatieve emissie technologieën, die in de toekomst weer CO₂ uit de lucht moeten halen. Deze technieken zijn namelijk nog hoogst onbetrouwbaar en nog niet op grote schaal toepasbaar.

Shells ambitie voldoet niet

Shell presenteerde in 2017 een klimaatambitie. Het bedrijf wil zijn koolstofintensiteit (oftewel relatieve CO₂-uitstoot) met 20% terugbrengen in 2035 en halveren in 2050. Dit is verre van voldoende om de 1,5°C of zelfs 2°C doelen te halen. Ten eerste gaat deze ambitie niet over absolute maar relatieve afname van Shells uitstoot. Met deze methode kan Shell door extra te investeren in hernieuwbare energie zijn percentuele aandeel fossiele brandstoffen verlagen. Shell kan op deze manier zijn doel dichterbij brengen zonder de productie en handel in fossiele brandstoffen te verlagen. Deze ambitie biedt dus geen enkele garantie dat de uitstoot van Shell daadwerkelijk omlaag zal gaan.

Ten tweede is een halvering niet voldoende, zelfs als Shell zijn absolute emissies halveert. Zoals hierboven beschreven moet volgens de IPCC de CO₂-uitstoot in 2050 naar nul worden teruggebracht en niet met 50%.

milieudefensie

anders kijken, anders kiezen

Dit eisen Milieudefensie c.s. van Shell

Shell is een multinational bedrijf dat wereldwijd actief is. Daarom volgen Milieudefensie c.s. de mondiale reductie doelen van de IPCC in hun eis.

Milieudefensie c.s. eisen dat Shell minimaal en per direct zijn CO₂-emissies gaat reduceren met 45% in 2030 (tov 2010) en terug zal brengen naar netto nul in 2050. Alleen op deze manier kan catastrofale klimaatverandering worden voorkomen.

Achtergrond van deze zaak

Meer info:

[Vind hier de volledige dagvaarding](#)

Aanloop Klimaatzaak Shell

De eerste stappen voor deze rechtszaak werden gezet op 4 april 2018. Milieudefensie stuurde die dag een [aansprakelijkstelling naar Shell](#). In deze brief wees Milieudefensie het bedrijf op de juridische verplichtingen die Shell volgens Milieudefensie heeft in relatie tot klimaatverandering. Milieudefensie betoogde dat Shell deze verplichtingen met zijn huidige activiteiten niet nakomt. Milieudefensie eiste daarom dat Shell het onrechtmatige handelen zou staken door zijn activiteiten in overeenstemming te brengen met het doel van het klimaatakkoord van Parijs om zo gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen.

Op 28 mei 2018 ontving Milieudefensie een [reactie van Shell](#). Waarin het bestuur aangaf dat ze de eisen van Milieudefensie niet gegrond vond. Ook gaf het bestuur aan dat rechtbanken niet de juiste forums zijn om de wereldwijde energietransitie te bevorderen.

Zoals aangekondigd in de aansprakelijkstelling besloot Milieudefensie daarop om naar de rechter te stappen. Sindsdien sloten 17.379 individuele mede-eisers en [6 Nederlandse organisaties](#) (Action Aid NL, BothEnds, Fossilvrij NL, Greenpeace NL, Jongeren Milieu Actief en de Waddenvereniging) zich aan bij de zaak.

Over de eisende organisaties

Milieudefensie c.s. zijn allen stichtingen of verenigingen (als bedoeld in artikel 3:305a BW) die zich inzetten voor een beter milieu en klimaat. Op grond van dat artikel mogen stichtingen en verenigingen via de rechter opkomen voor maatschappelijke belangen, als deze organisaties die belangen volgens hun statuten behartigen. De individuele mede-eisers komen voor hun eigen rechten op.